

บทที่ 8

ภูมิปัญญาด้านการสร้างอารมณ์ขัน

วรรณกรรมหนึ่งตะลึงที่ตื่นนอกจากจะมีเนื้อเรื่องที่สนุกตื่นเต้นชวนติดตาม มีบทกลอนที่ไพเราะมีแง่คิด มีคติที่ชวนคิดคมคาย มีตัวละคร มีฉาก มีบทสนทนา มีบรรยากาศที่เหมาะสมแล้ว ยังต้องมีบทกลอนที่แยบยลเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ

บทกลอนเป็นบทที่สร้างอารมณ์ขัน ซึ่งต้องอาศัยความรู้หลายด้านทั้งด้านภาษา จิตวิทยา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คติความเชื่อ ตรรกวิทยา คณิตศาสตร์ สังคมวิทยา และวัฒนธรรม นอกจากนี้ บทกลอนยังสัมพันธ์กับกลวิธีสร้างบทกลอนด้วยการสร้างบทกลอน หรือการสร้างอารมณ์ขัน จึงสัมพันธ์กับภูมิปัญญาและเป็นสิ่งที่แสดงถึงภูมิปัญญาของผู้สร้างและสังคมนั้นได้เป็นอย่างดี

ในวรรณกรรมหนึ่งตะลึง มีกลวิธีสร้างบทกลอน หรือกลวิธีสร้างอารมณ์ขันที่แยบยลหลายวิธี ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

1. การหักมุม

การหักมุม คือ การเปลี่ยนเรื่องเป็นตรงกันข้าม สวนกับเรื่องที่เล่าหรือสวนกับความรู้สึกสามัญ ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ขันได้ การหักมุมปรากฏมากในวรรณกรรมหนึ่งตะลึง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทกลอนในเรื่องยอดกตัญญูของกัน ทงหล่อ ตอนเท่งกล่าวชมสุริยันที่รู้จักใช้คนให้เหมาะกับงาน ใช้กลวิธีหักมุมตอนเท่งสรุปว่าคนเหมาะกับงาน คือ ชิมแกง ดังนี้

เท่ง : น้องสุรียันรู้จักใช้คนจริง ๆ นางยักษ์ก็ริบต้องให้ทำงานเกี่ยวกับออกกำลัง
หนัก ๆ ขยสวายทำงานแบบความคิด คนแก่รอบคอบ องค์หญิงสุภรัตน์
ต้องจัดที่ห้องนอนห้องรับแขก ให้อั่งทำกับข้าว ให้อีหนู้ยล้างถ้วย ฤ
ชิมแกง

(กั้น ทองหล่อ : ยศคคคตัญญ)

ตัวอย่างที่ 2 บทตกในเรื่องสามแผ่นดินของพ่วง บุขรารัตน์ ตอนนวนวัน จันทรา
ศิริินยา หนู้ย และเท่งทราบข่าววิรุณ คือ ขุนพลวิฑูรแห่งนครศรีบูรณ ปลอมตัวมาสืบราชการ
ลับ ใช้กลวิธีหักมุม ตอนเท่งได้ตอบกับหนู้ยที่คาดคะเนว่าแม่ลูกสาวไม่รักแต่ถ้าแม่ยายรักก็มี
หวัง ซึ่งเท่งได้ตอบว่ามีหวัง คือ ได้กับแม่ยาย ดังนี้

นวนวัน : ข้าแต่พระแม่เจ้า บัดนี้เกล้าฯ ได้ทราบความลับของไอ้วิรุณหมดแล้ว
มัน คือ ขุนพลวิฑูรแห่งศรีบูรณประเทศ

จันทรา : ขุนพลวิฑูร ผู้ยอดเยี่ยมในเชิงดาบ นะรี

นวนวัน : ใช่แล้ว พะยะกะ นี่หนังสือลับที่บุษกรคู่มั่นของวิฑูรมีมา

ศิริินยา : อาจารย์วิรุณมีคู่มั่น คายแล้ว

จันทรา : เขาเป็นศัตรูตัวฉกาจของเราเนี่ย ไปตามเสด็จทูตกระหม่อมพ่อของคุณ
อาจเกิดเรื่องร้ายได้ ศรีบูรณนครจะยกทัพมาตีเมืองเราในไม่ช้านี้
เมืองไตรจักรก็เหมือนเมืองของคุณ ขณะนี้เจ้าพ่อเหนือหัวไม่อยู่
ขอให้ลูกดูแลแทนบิดาเขาด้วย จัดค่ายคูประตูหอรบให้เรียบร้อย

นวนวัน : เรื่องรบทัพจับศึก ลูกไปรคนัก

จันทรา : ขอบใจมาก ลูกรักของแม่

หนู้ย : ถ้าแม่ยายรัก ถึงลูกสาวไม่รัก กว่านี้มีหวัง

เท่ง : มีหวังได้กับแม่ยาย

(พ่วง บุขรารัตน์ : สามแผ่นดิน)

ตัวอย่างที่ 3 บทตกในเรื่องครุบ้านนอกของฉิ้น อรมุต ตอนขวัญเมืองสะหม้อ
โฆษณาขายยาสมุนไพโร ใช้กลวิธีหักมุมว่าเป็นยาดี แก้ไขได้ ซื่อไปกินเถิดรับรองผล แต่หาก
ไม่หายก็เป็นเรื่องของคนซื่อ ดังนี้

“ท่านผู้ฟังจงนั่งลงใหม่
เครื่องสมนไพรที่ได้นำมา
ปวดเอวปวดหลังปวดทั้งร่างกาย
มีคหน้าตาลายจะให้กินฟรี
รับรองว่ายาที่ผมนำมา
เมื่อคุณซื้อ ไปแล้วมันก็แล้วกันไป
แก้โรคในท้องแก้หนองในไส้
ลองยาผมที่ชาติคือจริงเถียว

จำได้ไหมผมคนขายยา
ขอรับรองว่าเป็นยาที่ดี
กินแล้วไม่หายก็ตายละซีพี่
ราวสามนาทที่ไม่หายก็แล้วไป
ครั้นเมื่อไม่คิดผมจะทำอย่างไร
ผมไม่คืนให้ใครสักบาทเดียว
เอ็นตคนกตยาไขแห่งไขเหี่ยว
กินแล้วยังเหี่ยวมันก็เรื่องของคูณ”
(ฉันทน์ อรมุด : ครูบ้านนอก)

2. การใช้คำพวน

การใช้คำพวน คือ การใช้คำที่สามารถพวนกลับได้ เมื่อพวนแล้วความหมายจะเปลี่ยนไปเป็นอื่น หรือเป็นเรื่องเพศ ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ขันได้อย่างดี การใช้คำพวนปรากฏมากในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทตลกในเรื่องนักรักนักรบของพ่วง บุขรารัตน์ ตอนเสกสรรทำเป็นป่วย อุมพรไม่ทราบอุบายเข้าไปพยาบาล ใช้กลวิธีใช้คำพวนตอนเสกสรรเรียกอุมพร ดังนี้

อุมพร : ไช้เสกสรร จ้าหมอพรไม่ได้หรือนี่
เสกสรร : หมอพรไหน พ่อไม่เคยรู้จัก
อุมพร : พร พยาบาลประจำค่ายอินทรีขี้แดงไงละคะ
เสกสรร : หมอพรสวยไหมละ
อุมพร : ก็ดูเอาเองซี
เสกสรร : หมอจ๋า
อุมพร : อย่าเรียกหมอจ๋า พรเป็นคน ไม่ใช่สุนัข

(พ่วง บุขรารัตน์ : นักรักนักรบ)

ตัวอย่างที่ 2 บทตลกในเรื่องนางสาวกลิ่นพยอมของช่วง อินทสระ ตอนขวัญเมือง ดึกสนทนากันเรื่องวันสารทของภาคใต้ ใช้กลวิธีใช้คำพวน “ภูหนมเจาะหิน” ดังนี้

ขวัญเมือง : ฎไม่รู้ตายายไทรมิ่ง

ดิก : พร้อไม่รู้ เฟ็งหมคไปแรกวาดอก

ขวัญเมือง : ใฮไทร

ดิก : ตายายนันแหล่ เอ ใฮพวกเปรตนั้นแหล่มากันจ้งแล้ว แรกวานิ
ฎบอกแล้วว่วันนีไปกันแหล่เพื่อนเทอ ไปกันลุย คิดว่ไปฎหนม
เจาะหินกัน

ขวัญเมือง : ใฮไทรวะ ฎหนมเจาะหิน

ดิก : กินหนมเจาะหู อ้อ มิ่งเกิดเหมลตมาไซ่สักที แเปล ไม่ออกสักสิ่ง

(ช่วง อินทสระ : นางสาวกลิ่นพยอม)

ตัวอย่างที่ 8 บทตกในเรื่องสายเลือดลึกลับของฉิ่น อรมุต ตอนสายฟ้าปรึกษากับ
ยอดทอง สีแก้ว เรื่องความรัก ใช้กลวิธี ใช้คำพวน ตอนยอดทองบอกชื่อเครื่องยาให้สายฟ้าทำ
ยาเสน่ห์ ดังนี้

ยอดทอง : เรื่องผู้หญิงไม่รัก ไม่สำคัญ ขอให้เราตามพบก็แล้วกัน

สายฟ้า : ถึงพบก็เมื่อเขาไม่รักจะทำอะไรเขาได้ เราไม่ใช่อันธพาลจะปล้ำผู้หญิง

ยอดทอง : เขาว่าไม่ได้ด้วยเล่ห์ต้องใช้กล ไม่ได้ด้วยมนตร์ต้องใช้ยา

สายฟ้า : ฉิ่นไม่มีเวทมนตร์และเล่ห์กลอะไรทั้งนั้น

ยอดทอง : ก็ต้องคิดทำยาเสน่ห์ ฉ่าราเมื่ออยู่ผมเคยทำได้ผลมาแล้ว

สายฟ้า : มันมีอะไรสักก็อย่างที่เอามาผสมกันจึงเป็นยาเสน่ห์ได้

ยอดทอง : มันเข้าไม้รัก แกนรุม เกิดยมุ เห็ดตีนยิว พวกนี้หาไม่ยาก ของที่เรา
หาไม่ค้อยได้ก็คือขี้แรด เป็นของหายากมาก

สีแก้ว : คงไม่ลำบาก เพราะใบเป่ามีแรด ก็ต้องมีขี้แน่นอน

ยอดทอง : ไม่ใช่เอาที่มันขี้ทิ้งไว้ พั้นนั้นเขาไม่ได้ ต้องเอาที่มันขี้ไว้เก่า ๆ นาน ๆ
แล้วทีนี้ต่อมาคาบไปทำรัง แล้วให้รังมันร้างเสียก่อน นู๋แหละต่อ
เข้ายาเสน่ห์

สีแก้ว : ยาโหรเข้าขี้แรดในรังต่อ

(ฉิ่น อรมุต : สายเลือดลึกลับ)

ตัวอย่างที่ 4 บทตลกในเรื่องสวรรค์บันดาลของฉันทน์ อรมุต ตอนฟองคาราทราบข่าวว่าฟองบัณฑิตถูกปีศาจเข้าสิง จึงไปขอขวานฟ้าเทพอาวรุมาปราบผี นางมาพบฟองบัณฑิตในป่าจึงรีบเข้าช่วย ใช้กลวิธี ใช้คำพวน ตอนบรรยายเหตุการณ์และตอนฟองบัณฑิตได้ตอบกับฟองคารา ดังนี้

“ฟองคาราพาเทพอาวรุร้าย	ตามท่าลายไธปีศาจตัวอาหาญ
อียายเฒ่าเจ้าป่าบัญชาการ	เป็นตัวพาลแม่เล่าเจ้ากาถิ
เป็นเจ้าของปีศาจอุบาทว์บ้า	มีขวานฟ้าแล้วอย่ากลัวตามเจียงหัวแม่ผี
มาพบฟองบรรดิสฐ์เข้าทันที	แต่แรงผี สู้สิงมันพาวังเข้าป่า
ยิ่งสังเกตเหตุผลคนผีเข้า	กำสรดเสร์้าสมเพชพระเชษฐา
จะขว้างขวานตอนนี้ก็พี่ยา	ถูกขวานฟ้าของน้องก็ต้องตาย
ต้องจับไว้ให้อยู่แล้วขู่จับ	พอขยับขวานดีสักเคียวก็ผีหาย
ทำแต่ทำอย่าดีให้พี่ตาย	ต้องแก้ถ่ายกันไปตามความจำเป็น
(ฟองประคิษฐ์)	
น้องขยับขวานฟ้าแต่อย่าฟัน	ข้อสำคัญอาวรุร้ายต้องขูให้ผีเห็น
(ฟองคารา)	
ไม่ต้องสอนหลายคำน้องทำเป็น	เห็นพี่เล่นโหมงามคามทันที
(ฟองประคิษฐ์)	
อย่าให้ผีหักคอนะน้องแก้ว	พี่เดือนแล้วระวังตัวอย่าแกลงหัวให้ผี
ฟองคารามีขวานฟ้าหาญเข้าวิ	วังเข้าดีหัวพรายให้วายปราม
กำลังเรื่องฤทธิไกรน้ำใจกล้า	วิขวานฟ้าเข้าดีไปทั้งวิทั้งหาญ
ฟองประคิษฐ์หนีนางกลางคองคาร	นางแกว่งขวานฟ้าร้ายไล่ติดตาม
	(ฉันทน์ อรมุต : สวรรค์บันดาล)

3. การใช้คำ 2 แง่ 2 มุม

การใช้คำ 2 แง่ 2 มุม คือ การใช้คำที่มีความหมาย 2 ความหมาย ความหมายแรกเป็นความหมายตรงตัว แต่ความหมายที่สองจะสื่อไปในเรื่องเพศ ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ขันได้อย่างดี การใช้คำ 2 แง่ 2 มุมปรากฏมากในวรรณกรรมหนึ่งตะตุง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทตกในเรื่องพระทิงวงศ์ของกัน ทองหล่อ ตอนนางกลืนนาถี้ตั้ง ครรภ์คลอดมาเป็นฟองไข่ นางฝั่งดินพร้อมกับอธิษฐานฝากเทวดาให้ช่วยดูแลรักษา เทวดา 2 องค์ สงสารนางจึงจำแลงองค์เป็นแดนกับฝั่งกามาช่วยดูแลรักษา ทั้ง 2 องค์ต่างแย่งสิทธิ์จะเป็นเจ้าของไข่ ใช้กลวิธี ใช้คำ 2 แฉ่ 2 มุม ตอนเทวดาฝั่งกาและเทวดาแดนได้เถียงแย่งกรรมสิทธิ์ในไข่ และตอนไอ้กูดตัดสินว่าไข่ควรเป็นของเทวดาทิ้ง 2 องค์ ดังนี้

- ฝั่งกา : ไครขุด ไครมาพบ ไครมาเห็น แล้วมันทำร้าย ให้ฟองไข่เสียหาย เราตายแทนเอง เรารับว่าไข่นี้ของเรา เราไข่เอง แล้วปลอตกัย เพราะไข่ฝั่งกาไมไครต้องการ ไข่ฝั่งกาไม่มีค่า ถ้าสู้รับว่าไข่อันตราย เพราะว่าไข่แดนมีค่า คนพบไข่แดน เอากินเอาขาย กินดี กินเป็นยาแก้โรค พาไปคองเหล้าเคี้ยา รากาแพง สูอย่า ยุ่งค้า
- แดน : ถ้าอย่างนั้นเรามาอยู่ทำไทร เราต้องการแสดงบทบาทของเราให้โลกเห็นว่าเรา ยอมตายได้เหมือนกัน ไครถามเรารับอย่างหน้าขึ้นคาบานว่าไข่เรา เราไข่เอง ไข่แดน เรานอนเฝ้า สูไปข้างนอก ถ้าแล ไครมาแค่ ๆ สูคอยแลให้รอบ ๆ พอเห็น คนมาแค่ ๆ ไข่เรา สูยกคอ
- ฝั่งกา : เฮ เราเฝ้าไข่เอง ไข่เรา เราคอยแลพอเห็นคนมาเรายกคอให้สูเห็น ไข่เองยักคอเอง ไมคืหวา ไปยักไข่เพื่อน เรื่องไทร
- แดน : ถึงสูบอกว่ไข่อู ไม่มีไครเชื่อ เพราะสูตัวเล็ก ไข่หรือขนาดนั้น ตัวเล็กไข่ต้องเล็ก ขนาดนั้นต้องไข่เรา ทุกคนต้องว่ไข่แดน
- ฝั่งกา : ถึงตัวเล็ก ไข่ใหญ่ลย ตัวใหญ่ไข่เล็กก็ลย
- (เทวดาทิ้ง 2 เถียงกันค้งไปถึงอาศรมฤาษี ฤาษีจึงพาไอ้กูดมาคูดุการณ์ เทวดาทิ้ง 2 จึงเล่า เรื่องที่ตนถกเถียงกันให้ฟัง ฤาษีตำหนิเทวดาที่ถกเถียงแย่งกรรมสิทธิ์กัน และขอฟองไข่เอาไป คูดดูแลเอง เทวดาทิ้ง 2 ยังอาลัยในฟองไข่ จึงขอให้ไอ้กูดช่วยตัดสินว่ไครควรจะเป็นเจ้าของไข่ ไอ้กูดช่วยตัดสินให้ เทวดาพอใจจึงตกลง)
- เทวดา : จะเอาฟองไข่ก็เอาแหละ แต่ท่านช่วยตัดสินให้ที เราทั้งสองระหว่างฝั่งกากับแดน พอเสมอกันดี เรื่องที่จะมารักษา ไมไข่เราจะเอาเป็นเจ้าของ เราเอง หวังแค่ไว้ชื่อ เสียง ประวัตคืความคืเท่านั้น ฝั่งกาว่าไข่ฝั่งกา แลนว่าไข่แดน ถ้าไข่สองใบจะได้ แบ่ง น้มัน ไข่ใบเดียว ทำหรือให้เป็นไข่ของเราทั้งสองคนไมเสียเปรียบได้เปรียบ กัน

ไอ้คู่ต : เรียกว่าไข่มิ่งแดน ผึ้งกาแดน เอาตัวกาออกเสีย ยิ่งแต่ผึ้ง เรียกว่าไข่มิ่งแดนไม่เสีย
เปรียบ ฟังเป็นของสองคน

ทวดตา : ตกลง

(กัน ทองหล่อ : พระทินวงศ์)

ตัวอย่างที่ 2 บทตลกในเรื่องงายสิงห์ของฉิว ทิพย์วารี ตอนงายสิงห์ ศรีเวียง เท่ง
หนุ่ย ชมปาล่าสัตว์ ใช้กลวิธี ใช้คำ 2 แง่ 2 มุม ตอนเท่งจับกลอนใช้คำว่า เคย ซึ่งอาจหมาย
ถึงเป็นเข่นนั้นมาก่อน ทำมาก่อน หรือหมายถึงอวัยวะเพศหญิงก็ได้ ดังนี้

งายสิงห์: ออกเที่ยวป่าล่าสัตว์หัดฝึกฝน (นะลุงเท่งนะ)

เชิงวิชายิงธนูของคุณ

กระทั่งจนชำนาญในการยิง

ศรีเวียง : ฝีมือเยี่ยมเหลียมหลักเลือนักสู้

เลิกความรู้รอบกายที่งายสิงห์

เท่ง ; เป็นลูกโตนขุนโจรนิลยินดีย์

น้ำใจจริงเชื่อสัจจะไม่ละเลย

งายสิงห์: น้องศรีเวียงเสียวว่าลูกน้ำเผื่อ

เค็ดกรอดเหลือจากผีหวังเช่นสังเขย

เท่ง : เคยรอดตายหมายความว่าบุญเคยคุณเคย

บุญช่วยเซชบุญเคยมีที่เคยทำ

หนุ่ย : กลอนตายาย ออกเคยเพ

เท่ง : แล้วไม่จริงเหอ ผิดความหมายเหอที่กว่าเคยนี้

“เคยรอดตายหมายความว่าบุญเคยคุณเคย

บุญช่วยเซชเคยบุญมีที่เคยทำ” มึงเกลียดหรือกับเคย หลานศรีเวียงบุญเคย

มีจริง เคยรอดตาย...เคยคุณเคย เคยมีบุญ

เคยทำบุญ...ฮะ...ที่เขาวว่าบุญเคยมีมาแต่ชาติปางก่อน จริงไม่จริง ใช้นุ่ย

(ฉิว ทิพย์วารี : งายสิงห์)

ตัวอย่างที่ 3 บทตลกในเรื่องสายเลือดลูกฉับของฉิน อรมุต ตอนแสงสุริยาไปตรวจ
ราชการขณะที่พักแรมทรงปรารภเรื่องชีวิตที่เป็น โศกว่าสุขสบาย ไม่ต้องขัดกันเหมือนกับชีวิตคู่

เที่ยงกับหนู่ยู่ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย ใช้กลวิธี ใช้คำ 2 แฉ่ง 2 มุมหลายตอน คือ ชัดแย้งกัน ทวางอึ้งรอยกัน พอลง ๆ กันแล้ว ไม่เด่น ข้าวไม่ถึงรัง ซึ่งมีทั้งความหมายตรง และความหมายที่สื่อไปในทางเพศ ดังนี้

เที่ยง : ชีวิตการครองคู่ มันมีความสุขอย่างแรง แต่ถึงเวลาทุกข์ก็ทุกข์อย่างแรงเหมือนกัน คือ เราไม่มีความเป็นอิสระ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ถึงเวลาขัดแย้งกันขึ้นทวางอึ้งรอยกันได้ ทำให้เรารู้สึกขัดใจมาก

หนู่ยู่ : อ้อ ถึงเวลาขัดกันเข้า มันไม่ใคร่ลงง่าย เหมือนกันเหอ เห่ง

เที่ยง : เออ แต่พอลง ๆ กันแล้ว ก็บายใจมากเหมือนกัน

หนู่ยู่ : กว่าถ้าภูมิครอบครัวเอง คงไม่ขัดกันแน่ กว่าการแตกหักระหว่างผัวเมียมันเกิดจากความผิดของเรา คือ หนึ่งไม่ทำงาน สองขี้เมา สามเจ้าชู้ สี่เล่นการพนัน เรื่องนี้เองแหละที่ทำให้เราเกิดขัดกับผู้หญิง

เที่ยง : ไม่จริง หนู่ยู่ ถึงเราทำแต่งงานก็เกิดขัดกันได้เหมือนกัน ดูตัวอย่างญาติแหละ ไม่เที่ยว ไม่เมา ไม่เล่น ไม่ลัก แล้วยังขัดกัน

หนู่ยู่ : แล้วมันเกิดขัดกันในเรื่องไหนระห่ง ถ้าไม่เล่น ไม่เมา

เที่ยง : ขัดกันเรื่องข้าวไม่ถึงรัง

หนู่ยู่ : พันหรือล่ะ

เที่ยง : คือว่าพันเน ตอนนั้นกูได้กับอีท่างใหม่ ๆ ก้าแม่ยายเขาแบ่งที่ดินให้ทำท่อนหนึ่ง ก้าพอลถึงกูเข้าก้าชวนผัวชวนเมียไปทำ ก้าพลอยได้อ้วพ้อตาเขาแหละ ฝนฟ้าก้าตกดี ปีนั้นหนู่ยู่ ข้าวกส้าก้าสมบูรณ พอลถึงฤดูเก็บเกี่ยว ก้าพ้อตาแก้วก้าเก็บแล้วหอบมาบ้าน ก้าทางไกลเสียเวลา แก้วก้าให้ปลุกหน้าเข้าที่หัวนาแกแหละ เก็บข้าวแล้วหอบมาไว้ที่หน้าก่อน พอเสร็จแล้วค้อยเอาเรือไปทูก กูก้าลงความเห็นพอดีหัวนาพ้อตาที่พ้อปลุกหน้าได้ ก้าอยู่คนท่าคลอง แต่ไม่พหรือยังพานข้ามไปมาเรียบร้อย กูก้าชวนเมียไปปลุกหน้า กูทำขึ้นหืดหนึ่ง ก้าอีท่างว่าทำพอนนี้เขาไม่เรียกว่าหน้า กูถามว่าไม่เรียกหน้าแล้วอีเรียกพหรือ หมันว่าเขาเรียกว่ารัง กูว่ารังก้ารังไม่สำคัญ หมันสำคัญที่ข้าวเราเอาข้าวมาถึงรังได้ก้าใช้ได้ เพราะไม่โซอยู่เป็นหลักฐาน เราอยู่ชั่วคราว พอทำรังเสร็จก้าข้ามพานไปเก็บข้าว พอหวันต่ำลงก้ากูหอบ หมันทูน สองคนผัวเมีย พอคำพ้อข้าวถึงรัง พอคำพ้อข้าวถึงรังทวงวันแหละ พอดีทำ ๆ กัน ก้าหมันเกิดป่วยทำทำเป็นไข้ กูให้หมันนอนอยู่ในรัง กูไปเก็บข้าวคนเดียว พอหวันต่ำลง ก้าคับหอบ มาถึงข้ามพาน หมันเกิดง้าเป็นพานหัก ข้าว

พลัดตกลงเป็ยกหมด กุ๊กำคู้ยขึ้นมำตั้งไว้ชำยคลอง เสร้งแล้วหลบไปบอกเม็ย
ว่ำพำนหักขำวเป็ยก กุคู้ยไว้ชำยคลอง หมันโกรธ หว่ำกุแกลง หมันว่ำเห็นหมัน
ไม่บำยกุแกลงท่ำไม่ให้ขำวถึงรัง กุว่ำท่ำพริอหมันละ ก้ำมันเป็ยกเส็ยกก่อน
(ฉิน อรมุต : สำยเล็ยคล็กลบ)

4. การใช้สัจฺญชำนไว้สรำรูป

การใช้สัจฺญชำนไว้สรำรูป ค็ือ การใช้ควำมคึคที่ไว้เหตุผล ไว้สรำระ ขำดควำมสัมพันธ์ต่อ
เน็อง สับสน บ่งบอกลงถึงควำมโง่เบำป็ญญว่ หรือท่ำดีที่เหลวของผู่พุด ซึ่งก่อให้เก็ยอรรมณฺ์ขัน
ได้ การใช้สัจฺญชำนไว้สรำรูปปรำกฏมำกในวรรณกรรมหน้งตะสูง คึงค้วอย่ง

ค้วอย่งที่ 1 บทตลกลงในเร็องแคนอกินหำริยฺ์ของฉิน อรมุต ใช้สัจฺญชำนไว้สรำรูปตอน
ไอ้โง่งว่ำควำดกัณสี คึงนี้

นะอูด โมอัด พุทรีคฺ ฐำริง อะคสิง โมคถ่ำ นอโมไม่ท่ำ ยะคถ่ำห้วโม พุทโร พุทขอ
เกำะขอท่ำอำน บำงคำนน่ำอำย พล็ควำยนหม่อม โคกยอมบ้ำนท่ง ท่งลุงบ้ำนไว้ ท่งขำยคลอง
เร็ยน วัคเจ็ยนม่วงำม

(ฉิน อรมุต : แคนอกินหำริยฺ์)

ค้วอย่งที่ 2 บทตลกลงในเร็องสุพรรณิกำร์ของฉิน อรมุต ใช้สัจฺญชำนไว้สรำรูป ตอน
ไอ้ท่งขำบบทหน้งตะสูงซึ่งไว้สรำระขำดเหตุผล คึงนี้

"พระสุริยงส่งแสงยำเร้งเกำะ	ป่ำละเมำะตคทะเลกลงเวหำ
เร็ยอสำเกำะเล่นโบไปไถนำ	พระมหำแสดงธรรมร่ำโนรี
แม่ยอคสร้อยค็อยเค็ยมเล็ยมไรจุก	กถ้ำยหักมุกนึ่มน็องสุกสองหวี
ทะเลล่งลอยฟ้ำในรำครี	สรำภคิตขำงทำงรดไฟ
พระหน่อเนื้อเช็ยขำคิตลาคคค	โดยสรำรลทูกปลำคงควำไหว
จ็เมขม้วนสวณทุเร็ยนเจ็ยน ก.ไก	คันไทรใหญ่่นั่งร็องวำน็องคำย
คัคกิเลสเขตสยำมค้ำมท็องถึน	ได้แผ่นคินแม่ ค่ำหำบปลำขำย
พระพำยจักคักค้ำนรู่วำรควำย	จึนคินขำยโมงเขบนเวที

เดือนสว่างกลางสวรรค์วันวินาศ

ไปกินตลาดทุ่งลุงรุ่งราตี

เห็นเหมาะสมมบาลงานบวชชี

เปิดฝามีพ่อเฒ่ากินข้าวเย็น"

(ฉันทน์ อรรถ : สุพรรณิการ์)

ตัวอย่างที่ 8 บทกลอนในเรื่องสามแผ่นดินของพ่วง บุขรารัตน์ ใช้สัญลักษณ์ไร้สารรูป ตอนหนูน้อยเอาแหวนมาซ่อน เพื่อปรักปรำคนอื่น แต่เขียนบอกไว้ด้วยว่าตนไม่ได้เป็นคนทำ คั้งนี้

หนูน้อย : เอาซ่อนไว้ตรงนี้ ใครเห็นมั่ง ไม่ใครเห็น ทำท่าว่าลองหาดู ออกพบพระชำมรงค์อยู่ ได้ที่นอน กูซ่อนเองยังพบเลย ไม่ได้ต้องซ่อนใหม่ ทีนี้เอาไว้ได้หมอน ใคร เห็นมั่ง ไม่ใครเห็น กูยังเห็น ซ่อนใหม่ เอาไว้บนแก้มดู อยู่สูงกว่าหัว ไม่ใครเห็น กูก็มองไม่เห็น เรียบร้อย ไม่ได้เผื่อว่าคนอื่นอาจสงสัย เขียนหนังสือติดไว้ดีทว่า นายหนูน้อยไม่ได้ซ่อน พระชำมรงค์ไว้ตรงนี้ ถึงไอ้เท่งก็ฉลาดสู้กูไม่ได้

(พ่วง บุขรารัตน์ : สามแผ่นดิน)

5. การล้อบุคคลและสังคม

การล้อบุคคลและสังคม คือ การนำรูปร่างหน้าตา บุคลิกลักษณะ ความประพฤติ หรือ พฤติกรรมที่ผิดปกติ หรือบกพร่องของบุคคลและสังคมมาล้อเลียน ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ขันได้ การล้อบุคคลและสังคมปรากฏมากในวรรณกรรมหนังตะลุง ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

5.1 ล้อบุคคลที่มีประวัติความเป็นมา รูปร่างหน้าตาผิดปกติ บกพร่อง

การล้อบุคคลที่มีประวัติความเป็นมา รูปร่างหน้าตาผิดปกติ บกพร่อง เช่น ล้อหนูน้อย ว่าเป็นลูกวัว ล้อยอดทองว่าหน้าเหมือนจระเข้ ล้อเท่งว่าหน้าเหมือนนกเงือก ล้อปราบว่างมูกบี ล้อคึกว่าปากเหมือนเป็ด เช่น

5.1.1 ล้อหนูน้อยว่าเป็นลูกวัว บทกลอนในเรื่องรักในเรือนทาสของพ่วง บุขรารัตน์ ล้อ หนูน้อยว่าเป็นลูกวัว ตอนปาริชาติ เท่ง หนูน้อย ไปเยี่ยมตาทักกับนายมาที่กระท่อม คั้งนี้

ปารีชาติ: คุณตากับคุณยายยังไม่บอกชื่อให้ทราบเลย เราจะได้รู้จักกัน

ดาหับ : ขอประทานโทษ ดิ้นเดินเลยลืมไป ตาชื่อหับ ยายชื่อมา

ปารีชาติ: อยู่กันกี่คนจะยาย

ยายมา : อยู่กัน 2 คน เพคะ

เท่ง : ยายมาเสียงยังหวาน

หนูนัย : คุณเท่งอย่าจับคนแก่

เท่ง: : เมื่อก่อนแก่กว่านี้อีก ผมไม่ถือ

ปารีชาติ: ไม่มีลูกบ้างหรือจ๊ะ

ดาหับ : มี พี่ยะคะ มีลูกชายเพียงคนเดียว เขาชื่อทินกร

เท่ง : ชื่อด้วยอักษรทอ เหมือนผม เท่งกับทินกร

ปารีชาติ: เดียวนี้เขาอยู่ไหนจะยาย

ยายมา : ไม่น่าจะกราบทุน พุดถึงทินกรที่ไร อดน้ำตาไว้มิได้ (ร้องไห้)

หนูนัย : ยายมาร้องไห้ใส น่าสงสารทำให้ผมคิดถึงแม่

เท่ง : เออจริง แม่คุณนัยจ้ร้อง อยากน้ำกะมอ อยากหญ้ากะมอ บ้าผู้กะมอ

(พวง บุชรรัตน์ : รักในเรือนทาส)

5.1.2 ล้อยอดทองว่าหน้าเหมือนจระเข้ บทกลอนเรื่องอุณรุทของพวง บุชรรัตน์
ล้อยอดทองว่าหน้าเหมือนจระเข้ ตอนถามีสุชวาสนให้ยอดทองไปเก็บดอกบัวที่อยู่ในสระ ดังนี้

สุชวาสน : นายทองเห็นแล้วมิใช่หรือ อยู่กลางสระพอดี เพื่อพิสูจน์ให้เห็นจริง จงลงไป
เก็บมาเดี๋ยวนี้

ยอดทอง : เกินเชื่อ ดอกบัวอะไรใหญ่เกือบเท่าคุ่มน้ำ ถ้าเด็กอยู่ในจริงคงจะโตพอใช้ได้
(ไปยืนก้มริมสระเพื่อลงเก็บ) จระเข้ จระเข้ ช่วยด้วย ช่วยด้วย

สุชวาสน : ในสระนี้ ไม่มีจระเข้ มันมาจากไหน

ยอดทอง : มีแน่ ไม่เชื่อมาดู

สี่แก้ว : (ไปดู) น้องทองไม่เห็นมี

ยอดทอง : (ก้มลงขอบสระอีก) นี่ไงคุณแก้ว

สี่แก้ว : แะะ แะะ แะะ นั่นมันเงาคูณทอง ที่อยู่ในน้ำ แะะ แะะ แะะ รู้หรือเปล่าว่า
ใบหน้าคุณเหมือนกับจระเข้

ยอดทอง : ไม่ต้องพูด

(พ่วง บุรารัตน์ : อรุณรุต)

5.1.3 ล้อเท่งว่าหน้าเหมือนนกเงือก บทตกในเรื่องดอกฟ้าละออของดิน อรุณรุต
ล้อเท่งว่าหน้าเหมือนนกเงือก ตอนหนุนนัยกับเท่งว่าบทชมป่าได้ตอบกัน ดังนี้

"หนุนนัยเดินขวาเท่งเดินมาข้างซ้าย ชายพระทองมาโกรธน้องเรื่องใด ซึ้งใจเคยจิกแกงทิปลาแห้ง พอที่เรื่องเคยจิกข้าวเย็น ยื่นเล็บเก็บดอกเงาะทะเลาะ แม่งามสาบรับมาทันที นกไทรไม่รู้ที่ตัวผู้ร้องเรียก ไม่รู้ไซ้ไซ้ไม่ไปเสียกัน นกไทรไม่รู้เกาะอยู่สองตัว ไซ้ละชายที่ทำไม่ได้ยิน	แลหน้าไม่ได้มึงอีตายนวันไหน ถูกลุ่มใจเพราะห่างไกลข้าวเย็น อย่ามาพูดเรื่องแกงเอามาแหล่งก็ไม่เห็น กูพูดเล่นเรื่องข้าวเย็นเคยจิก ส่งให้รูปหล่อไว้ห่อภูมิจี ชมปีกมีมากมายหลายพันธุ์ กูसानกเงือกตัวผู้เรียกเหมียวหมั่น ก็สาผู้หมั่นไม่มีปีกอีบิน นั่งจิกเหลือกัจวไม่กลัวหูหมั่น เนื้อนิลทรมวยเดินไอเดินแอม" (นัย อรุณรุต : ดอกฟ้าละออของดิน)

5.1.4 ล้อปราบว่าจุกบี ล้อคิกว่าปากเหมือนเป็ด บทตกในเรื่องอุกนิหารีย์สุริยาเทพ
ของดิน อรุณรุต ล้อปราบว่าจุกบี ล้อคิกว่าปากเหมือนเป็ด ตอนคิกกับปราบจับบทได้ตอบกัน
ดังนี้

คิก : เราคาวร้ายฝ่ายเสือเป็นเชื้อชาติ เราหนังเหนียวแน่นหนาเคยรวี ปราบ : อย่าพูดมากปากร้ายไอ้ตายโหง ไ้ร่างบ้าหน้าสัตว์อัศจรรย์	ยอมให้ขาดแห่วงโหวังเหมือนกับท่อโรงสี มาเสียทีเพราะรัดควงกลงไปเหมือนกัน ถึงจะโหวังเหมือนรูวานไม่การไทรหมั่น เกิดเป็นพันธุ์พวกเป็ดแม่มันเข็ดกับใคร (ดิน อรุณรุต:อุกนิหารีย์พระสุริยาเทพ)

5.2 ล้อบุคคลที่มีพฤติกรรมบกพร่อง ขาดคุณสมบัติ ค้อยคุณภาพ ไม่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม

การล้อบุคคลที่มีพฤติกรรมบกพร่อง ขาดคุณสมบัติ ค้อยคุณภาพ ไม่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม เช่น ล้อนักบวชทุศีล ล้อคนที่ตะกะเห็นแก่กิน ล้อคนที่เห็นแก่ได้ มักมากในกาม ชอบเล่นการพนัน ล้อคนที่ประจบสอพลอ ล้อคนที่ใช้ภาษาผิด ล้อคนจีนที่พูดภาษาไทยไม่ชัด ล้อคนไทยมุสลิมที่ทำผิดบทบัญญัติทางศาสนาอิสลาม ล้อคนที่ชอบคุยโวโอ้อวด เช่น

5.2.1 ล้อนักบวชทุศีล บทตกในเรื่องครุบ้านนอกของฉันทน์ อรมุต ตอนพระเท่งเทศน์โปรดพระนางสุพรรณิการ์ ล้อนักบวชทุศีลที่ไม่เคารพกฎวินัย และกิจของสงฆ์ แต่กลับคิดแบบฆราวาส ดังนี้

ปางเมื่อพระพุทธองค์ เสด็จทรงบรรพชา เธอมาสลักตัดคราคา มิได้อาลัยลาญ สละทั้งเมียสละทั้งบุตร เธอตัดเส้นสุทธทรัพย์ศฤงคาร พระทัยเธอตั้งหวังพระนิพพาน ให้พ้นสงสารการโลภี๋ย

ส่วนอาตมาชื่อพระเท่งทอง ได้ลาพี่น้องที่มากมี เข้าบวชเป็นพระสละโกสิย ลูกเมียไม่มีจึงไม่มา แม่ม่ายคนไหน สนใจจะครอง แล้วที่จะต้อง แหกพรรษา ถึงอยู่ในวัดก็ใช้ศรัทธา ที่เมียไม่มาเพราะเมียไม่มี เข้าห้องนอนคุด เข้ากุฏินอนคิด คิดว่าจะสึกต่อเดือนสี่ แต่ไม่เหมือนมุ่ง เพราะผ้าถุงยังไม่มี เชิญน้องเชิญพี่ช่วยไถนา ต่อคำคินนี้หลวงพี่จะลองจะไปนอนกับน้องนะเธอจ๋า ฉันรักเธอแล้วนะ แม่แก้วสาริกา เปิดประตูไว้ทำเกิดพี่ไป แม่งามวิไล ขวัญใจของพระ ทวาดทรงเบอะเบะ เสียนี้กระไร พี่ไม่ทอดทิ้ง รักจริงน้ำใจ คินนี้พี่ไปนะคนดี พี่ขอรับรองว่าพี่ต้องรักแท้ กถวน้องไม่แน่เหมือนใจพี่ พี่ไม่โกหก ลูกคอกพันธุ์ดี เกิดลูกกับพี่สามปีสองคน

(ฉันทน์ อรมุต : ครุบ้านนอก)

5.2.2 ล้อคนที่ตะกะเห็นแก่กิน บทตกในเรื่องยอดกตัญญูของฉันทน์ อรมุต ตอนพระเจ้าจักรราชจัดงานศพพระธิดาบุษรา รับหนังสือจะไปแสดงด้วย นายหนังตะลุงล้อลูกคู่หนังที่เห็นแก่กิน ดังนี้

"สนุกสนานงานศพพระธิดา
ลูกสาวหายหลายแห่งเพราะแต่งงาม

ชาวประชานับแสนแน่นสนาม
พ่อแม่ตามถามไล่ก็ไม่พบ

วันเมียไม่เม่ยายได้เข้าห้อง
มองทางทิศอุดรตอนหัวนบ้าย
ขายสวนนาจนหมดซื้อรถใหม่
มิใช่เรื่องเทวามากิเปรย

เหมือนเรือล่มในหนองทองไม่พาย
เห็นเม่ยายซื้อรถมาขเคย
เพราะเม่ยายชอบใจในลูกเขย
มองทิศอีสานเลยรู้เรื่องราว

(วร ชุตกุล : บารมีแสงธรรม)

5.2.4 ล้อคนที่ประจบสอพลอ บทตกในเรื่องสามแผ่นดินของพ่อง บุษรารัตน์ ตอน
รววัน หนูนัย เท่ง เดินทางไปเมืองของเจ้าหญิงสิรินยา เท่งล้อหนูนัยว่าเป็นคนที่ประจบ
สอพลอ ทำได้ทุกอย่างแม้จะรู้ว่าสิ่งนั้นผิดพลาด ดังนี้

รววัน : หนูครับ เท่งครับ แดคก็ไม่ร้อนม้วนั่งซักซำกันอยู่ทำไม รีบออกเดินทางดีกว่า

หนูนัย : แดคก็ไม่ร้อน เดินทางมา 5 วันแล้ว เหนื่อยก็ไม่เหนื่อย ออกเดินทางดีกว่า
ตามไอ้เท่งไม่ได้ มันเป็นคนอ่อนแอ

เท่ง : ไช้ คุณอ่อนแอ ให้เลียแข้งนาย ยกให้ไอ้หนูย ไอ้ลั่นหมาหรั่ง ไอ้หนูย
กว่าทางที่คิดควรเอากระต่ายทรายทาบลายดิน ทรายใดที่มีแต่คนประจบสอพลอ
บ้านเมืองย่อมถึงซึ่งความพินาศ ฉิบหาย

หนูนัย : ไอ้เท่งมึงว่าอุปประจบเจ้านาย ไม่ใช่อุปประจบ คุณแสดงความจงรักภักดี

เท่ง : จงรักภักดี ตะวันเที่ยงตรง แดคกำลังกล้ามึงว่าไม่ร้อน เดินทาง 5 วันแล้ว
มึงว่าไม่เหนื่อย ว่าอะไรตามกันในเรื่องที่ชอบที่ถูกเป็นเรื่องดี แต่ในสิ่งที่ไม่ควร
ก็ต้องขัดขวาง นี่ถ้าโอรสรววันให้มึงกระโดดลงในแม่น้ำระมิง มึงยอมหรือไม่

หนูนัย : ว่ายอม คุณถือว่าเป็นข้าใช้ ใช้ให้ทำอะไรว่ายอมทำทั้งนั้น คุณขายแทนเจ้านายได้เสมอ

เท่ง : ยอคนมากไอ้หนูย มึงรักมาตระกุลทาสไว้ได้ ทวดมึงเป็นทาส ปู่ก็เป็นทาส พ่อมึง
ก็เป็นทาส

(พ่อง บุษรารัตน์ : สามแผ่นดิน)

5.2.5 ล้อคนที่ใช้ภาษาผิด คือ ออกเสียงผิด เรียงคำผิด แยกวรรคผิด ใช้คำผิด เขียน
หนังสือไม่เป็น บทตกในเรื่องชีวิตปฏิบัติของบุญธรรม เทอดเกียรติชาติ ล้อคนที่ออกเสียง
ผิด ตอนยอกทองกับแก้วกบจำเป็นต้องเดินทางเข้าเมือง แก้วกบบอกยอกทองว่าเมื่อเข้าเมือง
ต้องพูดภาษากลาง จะพูดภาษาถิ่นไม่ได้ ยอกทองขอร้องแก้วกบให้ช่วยสอนภาษากลางให้
แก้วกบตกลงให้ยอกทองพูดตาม ดังนี้

- แก้วกบ : ไช้ทอง เรามาจากบ้านนอก จากชนบทก็จริง แต่พอเข้าเมืองต้องพูดภาษากลาง เราต้องพูดให้ถูก
- ยอดทอง : อี้อู๊ดถูกหรือ ภูซิ่นกับภาษาบ้านเรา อี้อู๊ดภาษากลางต้องมีคนสอน ถ้ามีช่วยสอน คนที่ฉลาดเหมือนภูก็ต้องพูดได้ มีช่วยสอนกูได้ไม๊
- แก้วกบ : ได้แต่ต้องทดลองแลก่อน มีพูดตามเร็ว ๆ นะ "ทหารขี้ม้าผ่านมาทางนี้"
- ยอดทอง : "ทหารขี้ม้าผ่านมาทางนี้"

(บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ : ชีวิตปฏิวัติ)

บทตกในเรื่องบุญนำกรรมพาของพ่วง บุขรารัตน์ ล้อคนที่เรียงคำผิด ตอนเรียงฤทธิ์ หนู้ย เท่ง ไปเยี่ยมมาลินี ดังนี้

- มาลินี : เขิญนั่งก่อนซิคะคุณเรียงฤทธิ์ คุณหนู้ย คุณเท่ง
- เรียงฤทธิ์ : ขอบใจจ๊ะ
- หนู้ย : ไม่เห็นเคยน้องเสียนาน แม่น้องนะ
- เท่ง : แผลงหรือพันนั้น เรียงคำกำไมโลก

(พ่วง บุขรารัตน์ : บุญนำกรรมพา)

บทตกในเรื่องครูบ้านนอกของฉิ้น อรมุต ล้อคนที่แยกวรรคผิด ทำให้สื่อสารกันลำบาก ตอนไกรสิทธิ์จัดซื้อสมุนไพรให้ทหารไปซื้อเครื่องยาเพื่อปรุงถวายเจ้าหญิงมารดี แต่ทหารแยกวรรค ประคำดีควาย ขี้กาน้ำ น่องคนทา ขี้เหล็ก ลูกข่อย ลูกไก่ทั้ง 5 ผิดดังนี้

- ไกรสิทธิ์ : ท่านไปซื้อยาตามที่เราคนี้ สองอ่านแล้วบอกซิมีอะไรบ้าง
- ทหาร : มีหลายอย่าง "ประคำดี ควายขี้ กาน้ำ น่องคน ทาขี้ เหล็กลูก ข่อยโคก ไก่ทั้ง 5"

(ฉิ้น อรมุต : ครูบ้านนอก)

บทตกในเรื่องรักในเรือนทาสของพ่วง บุขรารัตน์ ล้อคนที่ใช้คำผิดระดับ ตอนปารีชาติ เท่ง หนู้ย ไปเยี่ยมคาทับกับยายมาที่กระท่อมบ้านจอมนา ดังนี้

- คาทับ : เป็นมีงมกคลที่ฝ่าพระบาทมาเยือนถึงกระท่อม เป็นนิมิตรที่ดีของหมู่บ้านจอมนา
- ยายมา : คาเหอไปเอามะพร้าว น้ำหอมมาต้อนรับหน้อย
- ปารีชาติ : ไม่ต้องจะยาย ยังไม่หิว

หนุ่ย : ไปไหนกับเจ้านายลำบาก พอชาวบ้านนำของมาให้ปฏิเสธทุกที
 เท่ง : เจ้านายเขาไม่เห็นแก่กิน
 หนุ่ย : แต่ผมทรงพระหิวแล้ว

(พ่วง บุชรารัตน์ : รักในเรือนทาส)

บทตกในเรื่องมารชีวิตของพ่วง บุชรารัตน์ ล้อคนที่เขียนหนังสือไม่เป็น ตอนหล้า กับ ยอดทอง สอบสวนหนุ่ย ดังนี้

หนุ่ย : ขอ...ขอ... ความกรุณาอย่าฆ่าผม ผมไม่มีความผิด ผมไม่คิดเส ไรอื่น เป็นคน
 บริสุทธีชาวสะเอาด ปล่อยผม
 ยอดทอง : นีอะไร
 หนุ่ย : กระจบองครับ
 ยอดทอง : กระจบองอะไร
 หนุ่ย : กระจบองอะลูมิเนียมครับ
 ยอดทอง : (ตบหน้า) ตอบไม่ตรงคำถาม
 หล้า : เรื่องผู้ต้องหายกให้คุณจ่าทอง ถ้าเห็นผู้ต้องหาถือปืนคุณจ่าหลีกทันที พอคิด
 ฤญแจมือเสร็จแล้ว จ่าทองคุ้ขึ้นมาทันที
 ยอดทอง : คุณจ่าไอ้หล้าไม่ต้องพูด เรื่องการสอบสวนผู้ต้องหายกให้ฉัน จ่าหล้าเตรียม
 บ้านที่กปากคำ
 หล้า : เพราะจ่าทองเขียนหนังสือไม่เป็นเสียแล้ว

(พ่วง บุชรารัตน์ : มารชีวิต)

5.2.6 ล้อคนจีนที่พูดภาษาไทยไม่ชัด บทตกในเรื่องร่วมโพธิ์แก้วของพ่วง บุชรารัตน์

ล้อคนจีนที่พูดภาษาไทยไม่ชัด ตอนขวัญเมืองสนทนากับจีนจิ่ง ดังนี้

ขวัญเมือง : ไอ้จิ่ง วันนี้เราไปเที่ยวกันดีหว่า พักผ่อนหย่อนอารมณฺ์ ทำให้อายุยืน
 จีนจิ่ง : ไม่รู้จะไปปลู ยุงจิตายโหง หนายจะเลี้ยงหมู หนายจะเลี้ยงโกย หนายจะเลี้ยง
 เป็ด หนายจะเลี้ยงहां มั่นยุงหลายเรื่อง
 ขวัญเมือง : ไอ้จิ่งมาอยู่เมืองไทยตั้งหลายปี พูดไทยไม่ชัดเลย

- จีนจิ้ง : อย่าลอลอกหว่า ฮ่า ถึงหว่ามาโม่งจีน ฮ่า หว่านียงทายน่า ลูกสาวหว่ามีสองคน ฮ่า เรียงหนังสือท่ายทุกคน ฮ่า คงพีเรียงเย็กผ้าที่กงทัพ ฮ่า เรียงสังเหล็กเลียว ฮ่า เย็กถ่ายเลียว ฮ่า คนน้องกะแคะจะสังเหล็กเลียว ฮ่า เลงโม่งเหี้ย ถือต้องการ เย็กเสื่อผ้าไป เย็กกับลูกสาวหว่าถ่าย ฮ่า
- ขวัญเมือง : ไปกันใหญ่ให้จีนเพลงภาษาไทย เป็นข้าวไร่เจ้าเดียวกันหมด
- จีนจิ้ง : เลงโม่ง เลงโม่ง แลกหัวค้ำแต่คง ถือทำไหร เลงโม่ง
- ขวัญเมือง : ไม่ ฎทำไหร ละ นอนแรกหัวค้ำนี้ หลับรุ่งเผ็ก ๆ
- จีนจิ้ง : หลับอุงฟู แลกแต่คงวัง ตอนโฝงโตกเส็ก ๆ หว่าไปหลกโฝง อยู่เพได้คงเลง โม่งเดียว ๆ ได้ยินหมงพุกกับเหมียหมง ว่าให้ยกขาสูง เยะขาออกกว้าง ๆ หมงแกงหมูเหอ เลงโม่ง ได้ยินหมงโตบโทกหมูคงเผ็ะ
- ขวัญเมือง : ไม่รู้หมูไหร แหลงเมร่อทั้งเพ
- จีนจิ้ง : เตฎว่าไม่ใช่หมูเหละ สำนาก้าวาอีเป็งว้ว เห็นหมงโบกอีฉีเกี่ยม เหมียหมงว่า ให้ส่งผ้าถ่าย ผ้าถ่าย หว่าได้เยียนกับหูเอียง
- ขวัญเมือง : ไม่รู้ผ้าร้ายไหร
- จีนจิ้ง : ผ้าถ่ายหลายโถว ผ้าถ่ายว้วแหสะ หมงเห็นหว่าโห่งเลงโม่ง เตฎงหว่า อยู่ได้ คงเลือนหมง เห็นได้ยิงเสียงดัง ฉับแจ็ก ฉับแจ็ก ฉับทามหลาย
- (พ่วง บุษรารัตน์ : ร่มโพธิ์แก้ว)

5.2.7 ล้อคนไทยมุสลิมที่ทำผิดบทบัญญัติทางศาสนาอิสลาม บทตกลงในเรื่องบุญนำ กรรมพาของพ่วง บุษรารัตน์ ตอนขวัญเมืองสนทนากับสะหม้อใช้กลวิธีล้อคนไทยมุสลิมที่ทำผิดบทบัญญัติทางศาสนาอิสลาม คือ ล้อสะหม้อซึ่งเป็ไทยมุสลิม แต่ชอบดื่มสุราและกิน หมู ซึ่งผิดบทบัญญัติทางศาสนาอิสลาม ดังนี้

- ครูอุษา : เมืองจ๊ะ หม้อจ๋า
- สะหม้อ : อะไรรยหะ เย็นเจ็บบไปถึงปากทวาร เสียงนี้ฎทำงานตัวตายไม่คิด ครูอิใช้ ไหรมั่ง เสื่อในกางเกงในผมซั๊กให้ทั้งเพ
- ครูอุษา : ขอบใจมากหม้อจ๋า
- สะหม้อ : ฎจะขาดใจตายเสียแล้วเน่เมือง
- ขวัญเมือง : คายเสียก็ดี หายราคาญเสียที เอไ้อ้หม้อ ถ้ามีงตายฝังหรือเผา
- สะหม้อ : ฝังกะได้ เผากะได้ ฎแขกสากล ไม่ใช่แขกอิสลามที่จ๊ะ

- ขวัญเมือง : แยกสากลศิปหรือ
 สะหม้อ : แยกสากลศิปเหมืองเหอ หมุกินได้ เหล้ากินได้ บวชพระได้ เข้าสูเหว่าได้
 เทศกาลวันตรุษจีนดูไปหาคใหญ่ทุกที่
 ขวัญเมือง : ไปไซ้
 สะหม้อ : ไปไซ้ อิมิ่งมิน่าถาม วันตรุษจีน จีนมันทำอาหารมาก หมู เป็ด ไก่ เหล้า
 เบียร์เหลือมาก แยกสากลศิปจัดการเต็มที่ ฎไม่ถือ กินทั้งเพ ฎอยู่หาคใหญ่
 3 วัน 3 คืน เข้าโรงแรมชั้นหนึ่ง
 ขวัญเมือง : เก่ง ไซ้หม้อเก่งมาก ลงทุนเข้าโรงแรม ไปคอยรับเคนรับกาทของพวกคนจีน
 สะหม้อ : ช่างหัวฎ

(พ่วง บุชรารัตน์ : บุญนำกรรมพา)

5.2.8 ล้อคนที่ชอบคุยโวโอ้อวด บทตกในเรื่องอาถรรพณ์สวาทของฉิน อรมุต ตอน
 พิมพ์การ่าฟังว่าตนตกเป็นม่าย ต้องถูกผู้ชายดูถูกดูหมิ่นไม่เกรงใจ ยอดทองปลอมนางใช้กลวิธี
 ล้อคนที่ชอบคุยโวโอ้อวด คือ ล้อยอดทองซึ่งเป็นคนขี้ลาดไม่สู้คน แต่คุยโวโอ้อวดว่าคนสู้
 คน ดังนี้

(พิมพ์กา)

ตกเป็นม่ายชายเจ้าชู้ก็ดูถูก	ไหนที่ลูกเกิดกายก็ยังไร้เตียงสา
(ยอดทอง)	
ก็พี่ทองรับรองทุกเวลา	ถ้าใครมาจีบน้องต้องบรลย
แรกเคื่อนก่อนที่ไปบ่อนเขาชนวัว	พี่เตียงหัวไฮ้้องสมองไหล
กับที่เขาชยสนเขาชนไก่	เกิดขัดใจกับไฮ้ใจกมัน โลกตบ
ทีหนึ่งโจรตักควายน้าฉนจีน	ที่ตามทันแทงโยนไว้โดนขตบ
ทั้งนายพลนายพันหันมาคบ	ที่เคยรบกับผู้ว่าพี่ทำยิง
ที่สงขลาหน้าตลาดเทศบาล	พี่เอาขวานตีไฮ้เรื่องขัดกันเรื่องผู้หญิง
ไฮ้สิแก้วมันเห็นแล้วว่าพี่จริง	ถ้าพี่โกรธมันก็วิ่งเสียทุกที่
นั่นน้องสาวไฮ้สิแก้วคนที่สอง	เวลานี้มีห้องอยู่กับพี่
ไฮ้สิแก้วมันก็รู้ยู่ดีสิ	แต่กลัวพี่มันต้องกลืนฝืนความอาย

(ฉิน อรมุต : อาถรรพณ์สวาท)

5.2.9 ล้อคนที่ฉลาดแกมโกง บทตกในเรื่องนักรักนักรบของพวง บุษราวีศน์ ตอน สะหม้อ ขวัญเมือง นันทิยา พบราตรี ล้อคนที่ฉลาดแกมโกง รู้หลบเป็นปีกรู้หลีกเป็นหาง เอาเปรียบคนอื่นซึ่งหน้า คือ ล้อสะหม้อซึ่งมีลักษณะดังกล่าว ดังนี้

- นันทิยา : พี่เมืองเค็กร้องไห้
- สะหม้อ : ไข่เมือง ผู้หญิงไม่สวมเสื้อเลยกว่าน่าเป็นบ้า
- ขวัญเมือง : เธอคงมีความทุกข์อย่างใหญ่หลวง คนที่นอนอยู่ข้าง ๆ ภู่าน่าตายแล้ว
- นันทิยา : พี่สาวไม่ต้องตกใจ ฉันมาดี เกิดเรื่องอะไรหรือกรุณาบอกซิ บางทีฉันอาจช่วยเหลืออะไรได้บ้าง
- ราตรี : ขอบคุณมากน้องหญิง ฉันชื่อราตรี อยู่บ้านพ่อผัวแม่ผัว ที่ตำบลโพธิ์งาม
- สะหม้อ : อ้อได้ผัวแล้ว เสียตาย
- ขวัญเมือง : นั่นลูกของแก คนไม่ได้ผัวจะได้ลูกหรือ
- สะหม้อ : เรื่องนี้คนแกเขาไม่ถือ
- นันทิยา : ขอโทษจะพี่ราตรี นี่เอาเสื้อสวมเสียก่อน เถ้าเรื่องให้ฟังต่อไปซิ สะหม้ออย่าขัดจังหวะอีก
- ราตรี : ขอบใจ เออ เราถูกผู้ร้ายซื้อเสียง ฆ่าพ่อแล้วเผาบ้าน พี่พามาแม่ผัวหนีพร้อม กับลูกมากกลางทางฝนตกหนัก แม่จันถูกทุบตีสาหัสประกอบกับตกใจและเสียใจมากเลยขาดใจตาย
- นันทิยา : ขอโทษ สามีของพี่จะอยู่ที่ไหน
- ราตรี : สามีพี่เขาเป็นทหาร เราไม่ได้แต่งงานกันหรอก รักกันได้เสียกัน
- สะหม้อ : ได้เสียกันพันหรือ ไข่เมือง
- ขวัญเมือง : ภูไม่รู้
- ราตรี : พี่มีท้องคะ พ่อดีข้าศึกมาเผาค่ายอินทร์แดง โดยลอคฤ โมงค์เข้ามา แล้วเผาบ้านราษฎรที่อยู่ชายแดน บ้านของพี่ถูกเผา พ่อตาย แม่ตาย เซซังไปอยู่กับพ่อแสงแม่จัน ท่านทั้งสองรับไว้ด้วยดี
- นันทิยา : ไข่ น่าสงสาร พ่อหนูน้อยคนนี้นี่น่ารักน่าเอ็นดู พ่อของเขาเคยเห็นลูกบ้างหรือเปล่า
- ราตรี : เปล่าหรอก ยังไม่รู้ว่าเขาอยู่ที่ไหน เขาเชื่อเสกสรรระคะ เสี่ยงกำลังปองร้ายเขาอยู่
- นันทิยา : เรื่องศพของแม่ พี่ราตรีจะทำอย่างไร

- ราชตรี : ยังมีคแปดค้าน จะท้งไว้ก็ไม่ได้ จะนำไปก็ไม่ได้
 นันทียา : ฟ้งไว้ก่อนคึกว่า
 ราชตรี : ก็คี้ค๊ะ
 นันทียา : ที่สะหม้อชุดหลุม
 สะหม้อ : คนแขกเขาคืออ ไมให้ชุดหลุมศพ มึงเอาค้ำไอ้เมือง
 ขวัญเมือง : เพื่อเห็นแก่มนุษยธรรม กุชุดเอง (ชุดหลุม)
 สะหม้อ : ให้ลี้กหน้อย เสืออาจมาคู้ยชากศพเอาไปกินเสี่ยได้
 ขวัญเมือง : เรียบร้อย ลี้ก 4 ศอก กว้าง 5 ศอก
 นันทียา : ช่วยกันยกศพหน้อย
 สะหม้อ : ไอ้เมืองมึงค้ำ กุแขกเขาคืออ
 ขวัญเมือง : กุเพ (ยกศพ) คัวยังอุ่นอยู่หลาย ไอ้หม้อมึงปิดหลุม
 สะหม้อ : แขกเขาคืออ ห้ามปิดหลุมศพ
 ขวัญเมือง : กุองก็ค้ได้
 ราชตรี : น้อย กราบหลุมศพย่าชิลูก ขอให้คดวงวิญญาณของแม่ไปสู่อุคคิตี หากลูกไม
 ดายและมีฐานะคี้ขึ้น จะมาชุดศพของแม่ไปประกอบพิธีอย่างสมเกียรติ
 ขวัญเมือง : ราชตรีคนนี่น่ารักจริง
 สะหม้อ : กุจะเอาทำลูกของกุ
 ขวัญเมือง : มึงมีลูกชายเหอไอ้หม้อ
 สะหม้อ : ไม่มี กุจะเอาทำลูกของกุเอง
 นันทียา : พี่ราชตรีค๊ะ ฉันชื่อนันทียา นี้ขวัญเมือง นี้สะหม้อ เรามาจากปุรินทรานคร เพื่อ
 เดินทางเจริญสัมพันธ ไมตรีกับปรัญญาณคร
 ราชตรี : สองนครนี้จะเล็กรบกันแล้วหรือค๊ะ
 นันทียา : ฉันจะให้ความพยายาม
 ราชตรี : คีมากค๊ะ ขอให้เป็นเช่นนันเถิด
 นันทียา : พี่ราชตรีเป็นเมียของทหาร และถูกฆ่าศึกเผาบ้าน สามีกี๋หายสาบสูญ ทางคี้ค
 ที่เดินทางไปปรัญญาณครกับฉัน ทางราชการจะช่วยเหลืออย่างค้คมี
 ราชตรี : ตกคองค๊ะ อย่างอื่นค้ไม่มีทางเลือกแล้ว
 นันทียา : ฉันจะช่วยเหลือค้ค้คมีที่ สะหม้อช่วยอ้อมลูกของพี่ราชตรีหน้อย
 สะหม้อ : อ้อมค้คมี ๆ แขกเขาคืออ

ขวัญเมือง : ถ้าอุ้มแม่เด็กล่ะ
 สหะมื่อ : แม่เด็กอุ้มได้แจกไม่ถือ

(พ่วง บุชรารัตน์ : นักรักนักรบ)

6. การเล่นคำเล่นภาษา

การเล่นคำเล่นภาษา คือ การใช้คำใช้ภาษาให้พลิกแพลง อาจจะเป็นการเล่นคำ คือ ใช้คำคำเดียวกันแต่คนละความหมายกัน หรือใช้คำให้เป็นประโยชน์แก่ตน การเล่นคำเล่นภาษาปรากฏมากในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทตลกในเรื่องรักนิรันดรของพ่วง บุชรารัตน์ ตอนผู้ใหญ่พูนพบสมภารสิน เท่ง หนูนุ้ย ใช้การเล่นคำเล่นภาษา "หมา" กับ "ถึงน้ำ" ดังนี้

สมภารสิน : เณรนุ้ย คูชิโครมา
 หนูนุ้ย : ผู้หาเสียงผู้แทน
 เท่ง : ไม่ใช่เขาเลือกตั้งไปแล้ว
 หนูนุ้ย : หาเสียงปูพื้นฐานไว้ก่อน สมัยหน้าสมัครอีก
 เท่ง : มีทหารมาด้วย มากัน 3 คน (ผู้ใหญ่พูนกับทหาร 2 คน เข้ามา)
 ผู้ใหญ่พูน : ขอโทษหมาคุณไม่
 หนูนุ้ย : วัดนี้ไม่มีหมา มีแต่ถึงน้ำ

(พ่วง บุชรารัตน์ : รักนิรันดร)

ตัวอย่างที่ 2 บทตลกในเรื่องเทพธิดาดวงของฉิ้น อรมุต ตอนเท่งสนทนากับโห่ง ใช้การเล่นคำเล่นภาษา "ตัว บ" กับ "บอ" และ "ยาว" กับ "ลึก" ดังนี้

โห่ง : พี่เจ้า ถ้าเราไม่มีดินแล้วเราทำพริอี่เดินละพี่เจ้า
 เท่ง : แล้วดินไปไหนเสียล่ะ
 โห่ง : สมมุติว่าเราเกิดมาไม่มีดิน
 เท่ง : ถ้าเราไปเหมือนงูเสียแหละ
 โห่ง : แล้วเราไม่หางยาวเหมือนงูเหอ
 เท่ง : ตามใจหมิงแหละ หางยาวหางสั้น

- โท่ง : แล้วพี่เงี้ยวหางยาวไฮ้ไหร หางสั้นไฮ้ไหร
 เท่ง : หางยาวก้างู หางสั้นก้ำแพะนั่นแหละ
 โท่ง : เห็นแรกกูดูโรงเรียน ครูสอนว่าหางยาวนั่นตัว ป หางสั้นตัว บ แต่บอด้ายาว
 จริง ๆ พอได้สาวสายหมากันคอกแหละ
 เท่ง : ไฮ้นั้นเขาเรียกว่าบ่อลิก เขาไม่เรียกบอยาวทีละ
 โท่ง : เวลาหมั่นถึ้มอยู่ในคินคอกแหละเขาเรียกว่าลิก ถ้าเวลาถอกคอกมาตั้งไว้บนคิน
 แล้วเขาไม่เรียกว่ายาวเหอ

(ฉีน อรมุด : เทพธิดาดง)

ตัวอย่างที่ 8 บทกลอนในเรื่องโอรสนอกบัลลังก์ของสุภาพ ชุมยวง ตอนสะหม้อซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิมอวดความร่ำรวยกับขวัญเมือง ซึ่งเป็นชาวไทยพุทธ ใช้การเล่นคำเล่นภาษาระหว่าง ไทย กับ แขก ดังนี้

- สะหม้อ : ไฮ้เมืองคนไทย ดีหรือ ส่วนมากยากจน ไม่มีสมบัติอะไรเลย
 ขวัญเมือง : อ้อ... ไฮ้หม้อ ดูโลกคนไทย คนไทยมีสมบัติเยอะ
 สะหม้อ : เช่นไฮ้ไหรมัง
 ขวัญเมือง : เช่น ร.ฟ.ท. รถไฟไทยหา ร.ฟ.ช. รถไฟแขก หาไม่ หา ของสูงยังไฮ้ไหรมัง
 สะหม้อ : หนึ่งหมมกส้วยแขกหา หมมกส้วยไทย หาไม่ หา
 ขวัญเมือง : ผ้าลายไทย หา ผ้าลายแขก หา ไม่หา
 สะหม้อ : เจริญแขกผู้มีเกียรติ หา เจริญไทยผู้มีเกียรติ หา ไม่ หา
 ขวัญเมือง : บริษัทไทยสมุทร หา บริษัทแขกสมุทร หาไม่ หา
 สะหม้อ : สัมแขก หา สัมไทย หาไม่ หา
 ขวัญเมือง : อ่าวไทย หา อ่าวแขก หาไม่ หา
 สะหม้อ : โต๊ะรับแขก หา โต๊ะรับไทย หาไม่ หา
 ขวัญเมือง : กรุงสุโขทัยหา กรุงสุโขแขก หาไม่ หา
 บ.ค.ท. หา บ.ค.ช. หาไม่ หา
 เบียร์ไทย หา เบียร์แขก หาไม่ หา
 ลูกสะหม้อไทย หา ลูกสะหม้อแขก หาไม่ หา แล้วกะ...
 แล้วกะเปลือกสะหม้อไทย หา เปลือกสะหม้อแขก หาไม่ หา

(สุภาพ ชุมยวง : โอรสนอกบัลลังก์)

7. การให้ตัวละครตีความประสบการณ์ผิด

การตีความประสบการณ์ต่างกัน หรือตีความประสบการณ์นั้น ๆ เป็นตรงกันข้าม หรือสวนกับความรู้สึกสามัญ ก่อให้เกิดอารมณ์ขันได้ ในวรรณกรรมหนึ่งระดับสูงนิยมใช้กลวิธี สร้างอารมณ์ขัน โดยให้ตัวละครตีความประสบการณ์ผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทตกในเรื่องยอดกตัญญูของกัน ทองหล่อ ตอนคำบ้ำพูดคุยกับ ยอดทองขณะอยู่ยามคอยระวังรักษาพระศิริมงคลกับเจ้าหญิงสุภารัตน์ ใช้กลวิธีให้คำบ้ำตีความ ประสบการณ์ คือ ตีความ รักษา สงสาร และ สะเดา ผิดเป็น รักษาหมู ส่งข้าวสาร และ เสพ กาม ดังนี้

คำบ้ำ : ใครไม่นอนให้หลับเสีย ใครไม่หลับอย่าตื่น ใครนอนไม่ตื่นให้ยกขึ้น ยกไม่ ขึ้นให้ตั้งลง ถ้าไม่ลงมันกวนตามแม่ไปนา พ่อแม่มันหลบเย็ดแม่ให้ลูก ร้องข้างเร็น

ยอดทอง : คนบ้ำ ภู่ว่าให้เขาเอาไปสุราษฎร์ไปรักษา

คำบ้ำ : เขาเอาไปสุราษฎร์ ภูหลบเสีย ภูไม่รักษา รักษาถูกทำคอก ปล่อยคุดได้ดูน เพื่อน เพื่อนยิงตายหาสงสาร เราสงสาร ส่งไป ๆ เขาจับที่สะเดาหนัก ที่เคา หนักแรงหมาได้ เข็ดเอวอิตาย

(กัน ทองหล่อ : ยอดกตัญญู)

ตัวอย่างที่ 2 บทตกในเรื่องนักรักนักรบของพวง บุชรรัตน์ ตอนหนูน้อยปรารภกับ เท่งเสียดายครุฑษา เพราะทราบข่าวว่าเริงฤทธิ์จะมาครุฑษา ใช้กลวิธีให้ตัวละคร ตีความ ประสบการณ์ผิด คือ ตีความ ไซ้ ว่าเป็นอวัยวะเพศชาย ดังนี้

หนูน้อย : ตายเพ จาน่าเสียดาย เรื่องสวยไม้พั้นครุฑษา นิ้วเรียวยเหมือนเทียนข้วน แขนอ่อนยาวเหมือนงวงช้าง เอวกีวเหมือนมดแดง ตาคำเหมือนดาวัว ผมแกยาว สลวย เวลาสยายสลวยลมเหมือนเส้นไหม หูแกยาวเหมือนคอกกุกหลาบ ฟันแก ขาวเหมือนไข่มุก แก้มแดงเหมือนม่วงพิมเสน ใบหน้าสวย เท่งเหอใบหน้ารูป นี้เขาเรียกใบหน้ารูปคอ

เท่ง : ไซ้ น้อย ภูฟังเพลิน ไม่นึกว่ามึงเหมร่อพั้นนั้น สวยหรือหน้าเหมือนรูปคอ

เท่ง : หรือไมสวย ภูถ้าหาเมียภูเลือกเอาหน้ารูปนี้

เท่ง : โหนรูปพันพริอ
 หนู้ย : โบนน้ำรูปยาว ๆ
 เท่ง : อ้อพันนั้นเขาเรียกหน้ารูปไข่
 หนู้ย : ไข่แหละ

(พ่วง บุขรารัตน์ : บุญนำกรรมพา)

ตัวอย่างที่ 3 บทตลกในเรื่องคาบแสงฟ้าของปกรณ ไชยรัตน์ ตอนสะหม้อเล่าประสบการณ์ตอนโดยสารรถไฟจากจะนะไปหาดใหญ่แก่ขวัญเมือง ใช้กลวิธีให้ตัวละครตีความประสบการณ์ผิด คือ ให้สะหม้อตีความ ตีหม้อ ว่าตีตน ดังนี้

สะหม้อ : ไข่เมือง วันก่อนโดยสารรถไฟจากสถานีจะนะไปลงสถานีหาดใหญ่ พวกจิ๊กโก๋ที่นั่งอยู่ใกล้ ๆ กับกู 4-5 คน หมั่นพูดกันว่า ถึงหาดใหญ่มันอีตีหม้ออะโหรยหะหมั้นอีตีกูหรือ

ขวัญเมือง : หรือ ตีไม่ได้

สะหม้อ : หมั้นอีตีกูหรือ กูไม่ใช่โง่เหมือนหมิง พอถึงสถานีรถไฟควนจง กุลงเดินเสียแหละ

ขวัญเมือง : อ้อ...ไข่หม้อปัญญาครัน ตีคำเดินเลย

(ปกรณ ไชยรัตน์ : คาบแสงฟ้า)

8. การใช้การพูดสอดเลือกเล่นลิ้น

การพูดสอดเลือกเล่นลิ้น คือ การพูดสอดแทรกเรื่องอื่นขึ้น ขณะที่เขากำลังพูดอยู่อีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนละเรื่อง จึงก่อให้เกิดอารมณ์ขันได้ การใช้การพูดสอดเลือกเล่นลิ้นปรากฏมากในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทตลกในเรื่องคือคำสาปของพ่วง บุขรารัตน์ ตอนฉามีพรหมเมศ สีแก้ว ยอดทอง สนทนากัน ใช้กลวิธีพูดสอดเลือกเล่นลิ้น คือ ให้ยอดทองพูดสอดเรื่องอื่นขึ้นมา ดังนี้

- พรหมเมศ : แสนพล สีแก้ว ยอดทอง ทั้ง 3 คนมีความขมักเขม้นในการเรียนวิชา จะได้แค่ โหนดเพียงโค อยู่ที่พื้นเพของแต่ละคน แต่เจ้าทั้ง 3 คน ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีวิชาทั้ง ทางเพลงมวย เพลงดาบ ดรรชนีวิชา รวมถึงวิชาอื่น ๆ โบราณเขากล่าวไว้ว่า สิบรู้ไม่เท่าชานาญ
- ยอดทอง : ครับอาจารย์ สิบชานาญไม่เท่ามือค้ำ สิบมือค้ำไม่เท่าหำแล สิบหำแล ไม่เท่าแซใน
- พรหมเมศ : นายทอง กูพูดยังไม่จบมีงทะเลขึ้นกลางปล้อง เสียมรรยาท ให้ผู้ใหญ่พูดก่อน
- ยอดทอง : กำนันพูดทีหลัง
- พรหมเมศ : มีงมีนิสัยสอคเลือกอยู่เช่นนี้จึงเอาดีไม่ได้ ผิดกับนายสีแก้วเป็นคนเองงานเอา การ
- ยอดทอง : และที่เทียบกันไม่ติด ยอดทองมีผมหยักโศกคอกคำ แต่สีแก้วเป็นคน
- สีแก้ว : นื่องทองจะว่าพี่เป็นคนหัวล้าน ระวังปาก
- ยอดทอง : ไม่ใช่จะว่าคุณหัวล้าน คุณเป็นคนที่ไม่ไรเกศา
- (พ่วง นุชรารักษ์ : คือคำสาป)

ตัวอย่างที่ 2 บทตกในเรื่องดอกฟ้าละอองดินของฉิ้น อรมุต ตอนทงงศักดิ์อาฆาต แค้นอาคม จึงพาลหาเรื่อง โท่ง คอยขย้ำล้อ ใช้กลวิธีพูดสอคเลือกเล่นลิ้น ดังนี้

- (ทงงศักดิ์)
ทงงศักดิ์เขี่ยเล่นคำรามหลอก	ไต่บ้านนอกตัวระย้าทำจงของ
ฝีมือกูคู่ศึกศึกคนอง	มีงจะต้องถึงวันบรรลัยลา
- (โท่ง)
พระทรงศีลยินสุดสาครบอก	นึกไม่ออกอะไรกัคเหมือนมัจฉา
- (ทงงศักดิ์)
ในวันนี้กูจะเขือคเลือกชานา	ล้างบาทชวาช้ายให้หายคัน
- (โท่ง)
ครันลูกมีศิระมะมันเหมือนพ่อ	ตัวดินต่อเหมือนแม่จึงแปรผัน
- (ทงงศักดิ์)
มีงชิงรักหักสวาทประมาทกัน	สกุลเก่าเผ่าพันธุ์มีงจันฑาล

(อาคม)

นายอาคมชมว่านี่ของจริงจริง
ขอสมัครเป็นมิตรสุจิตรา

ไม่สมหญิงน่ารักเธอหนักหนา
จะคิดค่าคุณคนไปจนตาย

(โถง)

น้องเอ็นดูช่วยพระกล้วยบวช
ไธ้พระหน่อวรรณาราชควาย

ติดทองทวดสองแผนคักแลนชาย
ซื้อผ้าร้ายโงงสั้มดั้มยอคมวง

(อาคม)

พี่ชอบคุณสุจิตราเมตตาพี่

คุณความดีเทียบเท่าภูเขาหลวง

(โถง)

เจ้าข้าวเหนียวหกลามตัดบอกทำหลอกหลวง
ไปเล่นวัวแพ้สองคู่อยู่ไม่รอด

ลูกขี้กลวงครึ่งบอกหลอกตาแฟน
ลักกึ่งทอดแม่ค้าสี่ห้าแผ่น

(อาคม)

อันความดีที่หมายจะตอบแทน

เป็นสิ่งสำคัญมันแน่นนอนนั๊ก

(โถง)

เขาเก็บเบี้ยค่าบ่อนไม่หอนให้
ตำรวจจับหมูหมามาโรงพัก

จีนแลปลายตันยางจนปางหัก
เอามือควักหมูหมายามสั้มขามเปียก
(ฉิ้น อรมุต : คอกฟ้าละของดิน)

9. การใช้กลวิธีเกลือจิ้มเกลือ

การใช้กลวิธีเกลือจิ้มเกลือ คือ ใช้กลวิธีให้ตัวละครใช้คำพูดโต้ตอบที่ทันกัน เจ็บแสบพอ ๆ กัน ก่อให้เกิดความสะใจหรือเกิดอารมณ์ขันได้ การใช้กลวิธีเกลือจิ้มเกลือปรากฏมากในวรรณกรรมหนังตะลุง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทตลกในเรื่องคอกฟ้าละของดินของฉิ้น อรมุต ตอนคิดวักลอนโนราได้ตอบกับปราบ ดิถีใช้กลวิธีเกลือจิ้มเกลือ คือ ให้ปราบได้ตอบที่สะใจ ดังนี้

(เด็ก)

เข้ามานั่งผินหน้าไปข้างออก
พระพายพัดมารินริน
ไม่นำพาเที่ยวควง
กลวงจนเห็นถึงเพดาน

นั่งชมคอกกรีศควง
ส่งแต่กลิ่นไม่น่าหวง
เพราะกลวงนอกกลวงใน
น้ำเหลืองข่านย้อยไหล

(ปราบ)

ออกถึงจะกลวงสักเท่าใด

ไม่เอาที่แม่ใครมากลวง

(เด็ก)

ออกจับเรื่องพระรถบทโบราณ
แล้วยอนให้กินสุราจึงนำพุดจาไปพลาจ
พระร้องถามด้วยความรักห้วง

ทำพุดหวานกับเมรีแก้วพื่อย่าหมองหมาง
แล้วร้องถามนางนางบอกแจ้งไม่แพรงพราย
ถามว่ารสควงรูปหล่อต่อโคหาย

(ปราบ)

เมรีชื่นชอบแล้วตอบชาย

หายไม่หายก็ไม่แนแต่ไม่เกี่ยวกับที่แม่ใคร

(ฉันทน์ อรมุต : ดอกฟ้าละออองค์)

ตัวอย่างที่ 2 บทตลกในเรื่องอาถรรพ์สวาทของฉันทน์ อรมุต ตอนท่องเที่ยวโคลนลำค้ำกับนางสนม ใช้กลวิธีเกลี้ยจิ้มเกลื้อ คือ ให้สนมได้ตอบที่พอใจ ดังนี้

(สร้อย)

จะเล่นลำค้ำเราหัดคนนอกเมือง
เล่นได้ก็ไม่สันทัด

พวกเราไม่เชื่อในเรื่องลำค้ำ
พวกเราเพิ่งหัดเป็นลำค้ำคนนอกเมือง

(เท่ง)

ที่มาพบนักกลอนยังอ่อนอยู่นะหนู
จะนั่งเล่นนอนเล่นเธอคงจะเป็นทุกอย่าง
หากถ้อยคำที่ต่ำตงน้องช่วยยกขึ้นให้พื้น
น้องเคยเล่นลำค้ำน้องเคยหัดมาจนคล่อง
ขอฝากร่างฝากตัวที่นึกกลัวแล้วสืหนอ

เล่นลำค้ำให้ที่ดูสินะแม่พลูใบเหลือง
ดูค้อหอยเรอกว้างเหมือนปากทางรถเครื่อง
หอบเอาหมอนมารองกันเข้าสิแม่ขันทาเมถึง
ดูอกผายท้ายพองอย่างนี้ต้องเอาเรื่อง
ที่มีมืออ่อนงอนง้อเพราะกลัวแม่หม้อใบแข็ง

(สนม)

ได้ฟังคำซ้ำชอกเหมือนปลายหอกเข้ามาปัก
ใจเขาคิดเป็นอย่างไรที่พูดใหญ่พูดหม้อ

ไ้ตัดหัวช้วนักมาพุดชักพุดเขื่อง
ทำจิบปากจิบค้อว่าเรามีหม้อใบแข็ง

เชิญไปถามคุณแม่ที่เกิดแกมาหนึ่งคน เขาเคยเอาหมอนรองก้นหรือพ้อขนตาเมดิอง
ไปถามแม่ของแกดูเขาคงรู้ยิ่งกว่าน้อง เห็นอกผายท้ายพองคอกคอกทองเอาเรื่อง
น้องยังเด็กอยู่แท้แท้ไม่เหมือนแม่ของแกคอก เห็นแขกเข้าแขกออกเหมือนปากตรอกหลักเมือง
(ฉันทน์ อรมุต : อาถรรพณ์สาวท)

ตัวอย่างที่ 8 บทตกในเรื่องเกลือจิ้มเกลือของฉันทน์ ทิพย์วารี ตอนยักษ์พรายประสิทธิ์
ได้ตอบกับฤาษีสักกเวทใช้กลวิธีเกลือจิ้มเกลือ คือ ให้ฤาษีสักกเวทได้ตอบที่สะใจ ดังนี้

(ยักษ์พรายประสิทธิ์)

เราคาดคิดคิดผลคบคนผิด
อาจารย์ผิดศิษย์พลาดมันชาติเดว
นำลูกพามาเพียรให้เรียนเวท
มาร โกรธจัดกักฟันตัวสั้นร้ว
(โยคีสักกเวท)

พระโยคีชี้หน้าว่าไอนี้
มันลักชอบลอบซักแอบรักกัน
ท่านจะหักหรือจกห้ามเด็กยามรัก
เมื่อต่อหน้าว่าสอนมันอ่อนโยน

เชือสนิทผิดคนัดเหมือนปลัดเหว
ส่วนแต่เหลวไหลทำให้ขำมัว
มิใช่เจตนาอ้อให้มาหาหัว
เข้าตีตัวอาจารย์ท่านหลักทัน

กู้อีทำหรือสักทีเมื่อหิมัน
ไม่ใช่มันคังเปรียงเหมือนเสียงโพน
ต่อให้ซึกบองท่ามันยังผ่าโชน
วิสัยโจรลับหลังแล้วใครอ้อที่ชวนั่งเฝ้าวาร
(ฉันทน์ ทิพย์วารี : เกลือจิ้มเกลือ)

10. การใช้และไม่ใช้เหตุผล

การใช้และไม่ใช้เหตุผล คือ การอ้างความจริงที่เป็นจริงได้แต่ไม่ใช่ความจริง หรืออ้าง
เหตุผลที่เป็นจริงเสียจนน่าหัวเราะ การใช้และไม่ใช้เหตุผลสร้างอารมณ์ขันปรากฏในวรรณ
กรรมหนังสือบางเรื่อง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทตกในเรื่องยอดกตัญญูของฉันทน์ อรมุต ตอนกษัตริย์พันธุละให้เสนา
นำอาหารเลี้ยงรับรองพระแสงธรรม ใช้กลวิธีและไม่ใช้เหตุผล ตอนบรรยายอาหารต่าง ๆ ดัง
นี้

“เปิดหม้อข้าวสารขาวแห้งแห้ง
 ทอดกรอบไม้คานลูกขวานเจียว
 ทำตุ๋นซี่วัวคั่วสันเกือก
 ไล่ถ้วยงามน้ำแดงแกงมีดพก
 หันแลของหวานไม้หาญเปิด
 เหล็กขูดฉาบจิมน้ำคาลหวานพอใจ

เปิดแลหม้อแกงนำแดงน้ำเจียว
 คัมภูเจียวแกงขาบลาบคางคก
 แล้วยังเสี ออกคัมเค็มลูกสุนเฒ่าสืบท
 เห็นห่อหมกป็นสันด้วยนั้นถึงใจ
 ลูกกระเบิดน้ำเชื่อมหมดเสียมใส
 กินแล้วไปลอยหน้าอยู่โรงพยาบาล
 (ฉิน อรมุต : ยอดคกคัณญ)

ตัวอย่างที่ 2 บทกลอนในเรื่องแรงอธิษฐานของฉิน อรมุต ตอนยักษ์แสงโพยมช่วยชีวิตภานูมาศจากทะเล ใช้กลวิธีใช้และไม่ใช้เหตุผลตอนแสงโพยมถามภานูมาศ ดังนี้

(ภานูมาศ)

ขอบคุณที่ได้ช่วยไม้ม้วยมอด
 (แสงโพยม)

เรื่องอะไรที่ตกมากกลางวารี
 คงไม่ใช่ความประสงค์จะลงเล่น
 เห็นปลาหลามยืมเข้ยมจมแก้มเมลิอง
 ไล่ตัวร้ายนายกองร้องห้าวร้อ
 แล้วอย่าคิดว่าปลาฉันทารุณ

พวกเรารอดเพราะใจรักของยักษ์

หรือเสียที่กับศัตรูคู่แค้นเคือง
 ไม่ใช่เช่นสายน้ำในลำเหมือง
 เสียงทิมเครื่องอยู่ในครวจะคั่วคุณ
 ว่าสี่หม้อสี่คนไม่พักปนลูกหนูน
 เพราะพวกคุณกินปลาฆ่าฉานาน
 (ฉิน อรมุต : แรงอธิษฐาน)

ตัวอย่างที่ 3 บทกลอนในเรื่องฆาตกรเหนือเมฆของฉิน อรมุต ใช้กลวิธีใช้และไม่ใช้เหตุผล ตอนคมกฤษตอบคำถามแก่หญิงในบาร์ที่มาสอบถามตนเพราะความอยากรู้เงินเกินควร ดังนี้

“เธออยากทราบความจริงหรือน้องแก้ว
 แฉวกระบี่พังงามานคร
 ขนาดเมืองสงขลานคราธิวาส
 พัทลุงกับเมืองตรังก็ยังมีอยู่ทุกวัน

พี่รักแล้วก็ต้องบอกไม่หลอกหลอน
 สมัยก่อนกับเดีวนี้ไม่ใช่ที่เดียวกัน
 จังหวัดตราดสมัยก่อนนครสวรรค์
 สมัยนั้นภูเกิดเพชรบุรี

เมืองประจวบคีรีขันธ์วันสงกรานต์
เขตสตูลไม่ต่อกันกับสุพรรณบุรี

พวกทหารแถวลงแม่ขลิ
ปีตตานีกับสำปางห่างไกลกัน”
(ฉันทน์ อรุณ : มาตรการเหนือเมฆ)

